

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Юрійчука Руслана Дмитровича

«ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРИ ФУНКЦІОНАЛІЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦІ І ЇХ РОЗВИТОК В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ»

**подану на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд»
у спеціалізовану Вчену раду Д 35.052.11
Національного університету «Львівська політехніка»**

Детальний аналіз дисертації Юрійчука Руслана Дмитровича «Принципи архітектури функціоналізму в місті Чернівці і їх розвиток в сучасній Україні» та наукових публікацій здобувача дозволяє зробити узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, рекомендацій, наукової новизни та достовірності висновків, практичного значення даної роботи, а також надати загальну оцінку дослідження.

Актуальність теми дисертаційного дослідження:

Актуальність даного дослідження зумовлена, з одного боку, - необхідністю розвитку підґрунтя для національної самоідентичності української архітектури у контексті її взаємозв'язків з європейською; з іншого боку, - у запиті українського суспільства на швидке, раціональне та естетичне вирішення проблем, пов'язаних з розбудовою України у повоєнний час, забезпеченням житлом людей, що втратили його внаслідок воєнних дій, сучасною функціональною організацією архітектурного простору.

Архітектура функціоналізму виникла саме на тлі вирішення гострих соціальних та архітектурно-містобудівних питань першої третини ХХ сторіччя, які однозначно перегукуються з сучасною ситуацією в Україні – руйнації після першої світової війни, необхідність розселення великої кількості людей, формування нових промислових потужностей, розвиток нових технологій тощо. Багато з цих питань стоїть зараз та постане у період повоєнної відбудови України. Тому особливо важливим виглядає дослідження, присвячене напрямкам розвитку основних ідей архітектури функціоналізму, визначення її основних принципів та векторів їх застосування у сучасній українській архітектурі.

Раціоналістичність, прозорість функціональної організації, лаконічність та вираженість композиційних рішень, архітектурно-образна виразність – зумовили цінність архітектури функціоналізму в сучасному світовому просторі. Вивчення особливостей її розвитку на території України, та зокрема, у місті Чернівці, а також дослідження проблем застосування її принципів у сучасній архітектурі, дозволить збагатити палітру засобів для сучасного та майбутнього розвитку архітектури України.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації: базується на значному обсязі опрацьованих автором першоджерел, що стосуються теми даного дослідження; критичним порівняльним аналізом теоретичного та практичного вітчизняного й закордонного досвіду досліджень архітектури функціоналізму. Загалом, автором опрацьовано близько 200 джерел, серед яких – дисертації, монографії, статті, посібники, довідники, альбоми авторів з України, Польщі, Словаччини, Німеччини, США, Великобританії та країн колишнього СРСР. Узагальнена та систематизована інформація по яких надана у I розділі дисертації (у підрозділі 1.2. «Аналіз наукових джерел за темою дисертації»).

Також автором проведено детальне дослідження архітектури функціоналізму у м. Чернівці (96 житлових будинків, 7 – громадських та 2 – промислових будівель) та здійснений глибокий порівняльний аналіз досвіду проектування та будівництва таких об'єктів м. Чернівці із європейським та загальносвітовим досвідом.

Належний рівень обґрунтованості авторських рекомендацій та висновків базується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Автором розроблена методика дослідження архітектури функціоналізму у м. Чернівці, відображена в узагальненому вигляді у Таблиці 1.3.1 першого розділу.

Структура дисертації чітка та зрозуміла. Складається із анотації, вступу, чотирьох розділів з висновками, загальних висновків, бібліографічного переліку та додатків. В результаті проведеного дослідження автором чітко визначені принципи формування архітектури функціоналізму у м. Чернівці та

перспективи їх подальшого розвитку в архітектурі сучасної України; запропоновані та перевірені на практиці рекомендації щодо їх реалізації.

Достовірність основних положень роботи підтверджується:

- публікацією отриманих результатів у рецензованих фахових та інших наукових виданнях (загалом - 10 публікацій);
- оприлюдненням на міжнародних конференціях різного рівня;
- застосуванням при проведенні досліджень загальних і спеціальних наукових методів;
- вдалою апробацією в авторських архітектурних проєктах та концептах.

Вищенаведені аргументи доводять, що отримані основні положення дисертації достовірні і науково обґрунтовані, відповідають поставленій меті і завданням даного дослідження, не викликають сумніву щодо їх наукової цінності та свідчать про високий рівень наукової підготовки.

Наукова новизна одержаних результатів:

- вперше визначено принципи архітектури функціоналізму у м. Чернівці, які є актуальними для розвитку архітектури сучасної України;
- удосконалено термінологію та типологічну класифікацію будівель, що відносяться до функціоналізму у м. Чернівці, за різними типологічними ознаками;
- систематизовано джерельну базу наукових досліджень за темою дисертації, висвітлені значні постаті творців функціональної архітектури у м. Чернівці, досліджені особливості їх творчого доробку у контексті загальних архітектурних тенденцій першої половини ХХ сторіччя;
- запропоновані напрямки подальшого розвитку принципів архітектури доби функціоналізму в сучасній архітектурі України;
- надані рекомендації щодо практичної реалізації таких принципів у сучасній архітектурі житлових та громадських будівель.

Практичне значення дослідження:

Отримані здобувачем результати можуть мати широке практичне застосування. Результати здійснених досліджень щодо архітектури функціоналізму у м. Чернівці (в тому числі: натурні обстеження, обміри, аналіз архівних та інших джерел та проектної документації тощо) можуть стати

грунтовною підосною для розробки історико-архітектурних планів міста та подальших історико-містобудівних досліджень. Запропоновані автором напрямки розвитку сучасної архітектури України з урахуванням принципів архітектури функціоналізму можуть знайти відображення при складенні проєктної документації як для нового будівництва, так і для реставраційно-реконструктивних трансформацій у середовищі історичних міст, а також у конкурсному та експериментальному проєктуванні. Також, отримані результати дослідження можуть широко застосовуватися при підготовці студентів-архітекторів: як при вивченні історії архітектури, так і у курсовому та дипломному архітектурному проєктуванні.

Оцінка наукових публікацій здобувача:

Здобувачем опубліковано 10 наукових статей одноосібно та у співавторстві, в тому числі: 5 у фахових виданнях за вимогами ВАК України; 1 статтю опубліковано в закордонному фаховому періодичному виданні інших держав, що входять до наукометричних баз даних; 4 публікації – тези наукових доповідей у збірках матеріалів науково-практичних конференцій та інших виданнях, що додатково відображають наукові досягнення дисертаційного дослідження.

Кількість та якісний рівень наукових публікацій повністю відповідають вимогам МОН України.

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення:

Роботу виконано відповідно до вимог МОН України. Представлене дисертаційне дослідження є завершеною, повноцінною науковою працею, що відповідає етичним вимогам щодо наукового стилю, мови та оформлення роботи.

У вступі здобувачем обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його зв'язок з науковими програмами та темами. Мета роботи відповідає її назві, та розкрита у визначених завданнях. Правильно сформульовані об'єкт і предмет дослідження, що відповідають заявленій темі. Визначена наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наведена їх апробація.

У першому розділі «Явище функціоналізму і методичного дослідження» автором глибоко опрацьовані архітектурні приклади та теоретичне підґрунтя функціоналізму, визначені його ідеологи (Вальтер Гропіус, Луїс Салліван, Адольф Лоос та інші), виявлений вплив на подальший розвиток світової архітектури ХХ ст. Проведений детальний аналіз наукових досліджень за темою дисертації, серед яких виділені праці, що стосуються окремих об'єктів доби функціоналізму та творчості архітекторів-функціоналістів, а також архітектурної спадщини у м. Чернівці в цілому та з огляду на місце в ній архітектури функціоналізму. Визначені прогалини у попередніх дослідженнях, окреслені їх нові напрями та визначена методика дослідження. До основних етапів дослідження віднесено: постановку завдань; вивчення стану проблеми; оцінювання отриманої інформації; формулювання висновків та їх апробацію у реальному та пошуковому проектуванні.

У другому розділі «Місце архітектурної спадщини функціоналізму в архітектурному проектуванні і будівництві ХХ століття в м. Чернівці» автором проаналізовано історичні етапи формування архітектури м. Чернівці, починаючи з часів трипільської культури до сьогодення (виділено 9 періодів, узагальнених у таб. 2.1.1), а також вплив на архітектуру міста особливостей внутрішньополітичної ситуації та загальносвітових тенденцій.

Особлива увага приділяється огляду результатів діяльності творців функціоналізму в м. Чернівці з точки зору практичного впровадження ідей раціоналістичного напрямку розвитку архітектури румунського періоду, до якого залучалися як ведучі румунські архітектори (Х. Крянга, К. Драгу, Л. Сіліон, К. Селеджян, К. Нанеску та ін.) так і місцеві (В. Грекул, В. Флорчич, І. Калленберг і ін.). Автором детально досліджено більше 100 будівель, що відносяться до функціоналізму у м. Чернівці, узагальнені відомості про які представлено у таблицях 2.2.1 та 2.2.2., проведений порівняльний аналіз архітектури функціоналізму у м. Чернівці з іншими українськими та європейськими зразками даного напрямку. Результати такого аналізу дозволяють стверджувати, що архітектурна спадщина функціоналізму у м. Чернівці не поступається відомим європейським та світовим зразкам.

У третьому розділі «Принципи архітектурної типології будівель і споруд функціоналізму в м. Чернівці» розглядаються питання стильового різноманіття у рамках архітектури раціоналістичного спрямування, необхідність уточнення формулювань і термінології, яка певним чином відрізняється у різних країнах залежно від політичного контексту.

Автором виділено три основні групи функціоналістичних будівель у м. Чернівці (житлові, громадські та промислові) та розроблена їх типологічна класифікація. Найбільшою і найважливішою - визначається група житлових будівель. Розроблена класифікація такого житла: за призначенням (житлові, на межі функцій; за поверховістю; за формою плану; кількістю квартир на поверсі; кількістю кімнат у квартирах; містобудівним розташуванням; архітектурно-композиційним та рішенням.

Другою за значенням у складі будівель доби функціоналізму у м. Чернівці автором визнається група громадських будівель. Дана група будівель класифікується за формою та схемою планів. Промислові функціоналістичні будівлі автор поділяє на окремі будівлі та комплекси.

Загалом, будівлі доби функціоналізму у м. Чернівці автор класифікує за наступними ознаками: містобудівним рішенням та інтеграцією у міське середовище; за архітектурно-композиційним; архітектурно-естетичним та конструктивним рішенням. Окреме детальне дослідження у даному розділі присвячено інтер'єрам функціоналістичних будівель у м. Чернівці та елементам декору та оздоблення, які мають важливе значення для загального сприйняття об'єктів та розкриття авторського задуму архітекторів-функціоналістів: визначено стан їх збереження, проведено фотофіксацію, досліджені архівні матеріали.

У четвертому розділі «Пропозиція розвитку принципів архітектурної типології функціоналізму в сучасній Україні» на основі аналізу української архітектури кінця ХХ – початку ХХІ ст. автором доводиться, що в основі творчого методу багатьох видатних сучасних архітекторів лежить розвиток ідей архітекторів-функціоналістів. Підсумки проведеного автором анкетування мешканців будинків, зведених у 1920-30-х роках архітекторами-функціоналістами у м. Чернівці, а також архітекторів-практиків та архітекторів-

вчених- засвідчують, що основні принципи, засоби та прийоми функціоналістичної архітектури добре відомі в архітектурному середовищі та знаходять широку підтримку і в наш час, а їх практична реалізація у зведених будинках забезпечує успішність експлуатації протягом всього періоду існування, а також і у майбутньому, за умови певного технічного оновлення. У даному розділі наводяться проектні рішення, запропоновані автором у практичному, навчальному, пошуковому проектуванні, які є ілюстрацією можливостей розвитку принципів функціоналізму у сучасній архітектурі України.

Підсумовуючи, можна відмітити глибину та багатогранність проведеного автором дослідження, ґрунтовність висновків та їх відповідність визначеним завданням. Проведене автором пошукове проектування доводить можливість практичного розвитку принципів функціоналізму у сучасній українській архітектурі.

Високо оцінюючи дану дисертаційну роботу в цілому, можна висловити деякі побажання та зауваження:

1. Висновки до розділів виглядають дещо розлогими, хоча і відображають повною мірою основні підсумки дослідження та його складових частин.

2. У тексті зустрічаються деякі мовні неточності, зокрема: «рахувати» вживається у значенні «вважати»; «провпливали» («вплинули»), «вважаючи на великі розміри» («зважаючи на великі розміри») та деякі інші.

3. До переліку наукових джерел можна було б запропонувати додати дисертаційне дослідження Ватаманюк Наталії Юріївни «Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)», захищене у 2022 р. за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування», яке певною мірою доповнює окремі аспекти даної роботи.

Висловлені зауваження не знижують загального високого рівня проведеного дослідження та можуть бути використаними здобувачем у подальших дослідженнях. Наукові результати дослідження є обґрунтованими, достовірними та відзначаються науковою новизною.

Відповідність дисертації вимогам МОН України:

Дисертація Юрійчука Руслана Дмитровича «ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРИ ФУНКЦІОНАЛІЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦІ І ЇХ РОЗВИТОК В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ», яка відзначається фаховістю, чіткістю і структурованістю текстового матеріалу та якістю графічного оформлення, повністю відповідає всім вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій. Робота виконана з дотриманням всіх правил академічної доброчесності.

Загальний висновок:

Дисертація Юрійчука Руслана Дмитровича «ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРИ ФУНКЦІОНАЛІЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦІ І ЇХ РОЗВИТОК В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ» є завершеною, самостійною науковою працею, отримані теоретичні і практичні результати якої не викликають сумнівів та відзначаються науковою новизною, а її автор, Юрійчук Руслан Дмитрович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд».

Кандидатка архітектури, доцентка
кафедри архітектурного проектування
цивільних будівель і споруд
Київського національного університету
будівництва і архітектури.

Брідня Л. Ю.

Підпис к.арх., доцентки

Брідні Л.Ю.

«засвідчую»:

Вчений секретар Вченої ради КНУБА

к.т.н., доцент

Клименко М.О.